

C R O N I C A

Cărți, conferințe, congrese, expoziții

CÂND TREC ANII. — Mica frăție a prietenilor Bucurei Dumbravă își făcuse obiceiul să se adune la fiecare sfârșit de Ianuarie când scriitoarea s'a sfârșit la Port Said, ca să-și aducă aminte de timpul când mai erau împreună. Anul acesta ea a crezut că trebuie să facă mai mult și a strâns într'un mănunchiu amintiri, care nu fuseseră până acum scrise. Amintirile n'au fost împărțite decât între câțiva, dar nu m'am putut ține să nu iau dintre ele și să fac publice, pe cele care împărtășie o lumină de iubire și de interior asupra prietenei noastre, luminându-i în acelaș timp și personalitatea și biografia; sau cuprind observații în legătură cu vremea, și trecătoare altminteri odată cu ea. Alte contribuții erau poate tot atât de vrednice să fie cunoscute, dar, în afară de toate la olaltă alcătuiesc o adevărată carte, prea întinsă pentru cât loc aveam aci, multe erau prea personale ca să cutesc să le rup din atmosfera lor intimă și să le port în lume.

BUCURA DUMBRAVĂ ȘI CARMEN SYLVA. — Prin ușa mare, larg deschisă, îndreptată spre minunatul lanț al Bucegilor, năvăleau în atelier valuri de lumină și o răcoare blândă, parfumată de mirosul pădurilor de brazi și fagi din Valea Peleşului. Era o dimineață splendidă din luna August 1909. În acea zi pe la orele opt ușa se deschide deodată la camera pe care o locuiam și Regina intră în odaia mea. Tocmai mă pieptănam. Surâsul ei plin de grație și bunătațe se revarsă asupra mea. Treceam prin o criză puternică, starea mea sufletească era apăsătoare și mă chinuia. Regina știa și venise să-mi vorbească. Simțisem: ca să rupă firul gândurilor mele, îmi spuse că vrea să-mi schimbe pieptănătura care nu era tocmai după placul ei. Avea o mare dorință de a armoniza în jurul ei nu numai sufletește, dar și fizicește ființele pe care le iubea și adesea le căuta alt nume, care i se părea că se potrivea mai bine cu făptura lor. Nu voiu uita niciodată senzația de negrăit a mișcărilor ei grațioase și a degetelor ei fine în părul meu. Un adevărat balsam se scurgea în toată firea mea și când opera ei de estetică i se păru nemerită, mă luă de mână și merserăm în atelier, care se găsea în partea din spre pădure a Castelului Peleş cu vederea spre Piatra Arsă și deasupra teraselor inundate de flori în murmurul jocurilor de apă.

Aceasta era Regina Elisabeta, marea, blândă, cu adevărat Mama Regină. Ea nu găsea mai mare mulțumire în menirea ei decât atunci când putea pătrunde în adâncul sufletului omenesc, spre a aduce alinare.

Dacă în dorința de a vorbi de Bucura Dumbravă încep prin a evoca măreața figură a Reginei Elisabeta și insist asupra cadrului și stării mele sufletești este pentru că în acea zi am cunoscut-o pe Bucura. Într'adevăr Regina îi trimisese vorbă să vie pe la orele 10 în atelier. Ieșirăm întâiu în balconașul din spre munți, lângă micul colț pe care-l numea ea Eldorado, unde și încăperea și ușile și ferestrele și mobilele și toate obiectele până la policioarele cu cărți și cărțile înseși erau reduse la cea mai mică dimensiune pentru a mai putea servi cuiva. Regina Elisabeta avea o predilecție pentru încăperile mici care-i dădeau senzația că sufletul ei putea mai ușor să se izoleze în momentele de reculegere.

Acolo îmi vorbi Regina mult despre Bucura, despre scrierile ei literare, de sufletul ei și de iubirea ei de munte și de natură, «vreau să te încredințez ei ca să te ducă pe munte, și sunt sigură că sufletul ei ales și vieța ei în mijlocul naturii va crea între voi o strânsă legătură». Și în adevăr, la orele 10 ușa se deschide și Bucura intră. Fizicul ei, care pentru cei mai mulți nu părea atrăgător, căpătă o altă calificare în înțelesul meu. Mișcările ei măsurate, vocea ei armonioasă, râsul cristalin și expresia gravă în unele momente, dădeau făpturii ei o atracție deosebită, mai ales că totul era colorat de spiritul ei evoluat (în sfere înalte) și pătruns de o adâncă cultură. Revărsa proștețime de cuget și bucurie curată.

Imediat plănuirăm chiar pentru după masa aceea o mică plimbare pe Valea Peleşului, numai ea cu mine. Era probabil acea piatră de încercare de o oră comunicativă pentru a ne cunoaște sufletește.

De atunci multe și minunate excursii am făcut împreună, colindând munții într'un grup restrâns de prieteni, formați după preceptele ei turistice. Poate tot ne-a lăsat o urmă veșnică de vieță și lumină neperitoare, încât și astăzi de câte ori merg pe munte e cu neputință ca făptura ei să nu-mi fie evocată de fiecare colțișor de care ne leagă atâtea amintiri neșterse. După câteva zile petrecute pe munți cu ea, ne scoboram schimbați, plini de o înviorare sufletească, ce făcea să dispară orice oboseală fizică, chiar după excursii mai grele;

— nu odată mi-aduc aminte — scoboram în Sinaia la orele 8, luam repede o baie, mâncam puțin în camera mea și, în loc să mă culc, asvârleam pe mine o rochie de seară și mă duceam să salut pe Rege și pe Regină în mijlocul invitațiilor și nicio urmă de oboseală nu se arăta pe fața mea, cel mult o arsură de soare, ceea ce făcea pe Regină să spuie: « Ce leac minunat, știam ce fac! Copila mea de câte ori te vei simți obosită și desgustată să fugi cu Bucura pe munte »! Mă scoboram chiar în acea seară, pentru că Reginei îi făcea o deosebită plăcere să afle cu o oră mai de vreme pe unde fusesem și ce văzusem, căci Regina Elisabeta era o mare iubitoare a muntelui. A fost probabil prima turistă în România și gusta din povestirile Bucurei și ale mele acea fericire pentru ea acum intangibilă, de a pune ghetetele de munte și un rucksack pe spinare și a colinda cu noi pe potecile sălbatice și singuratică, ca în primii ani ai tinereții ei. Și iată cum ascensiunile noastre pe munți erau împărțite de o ființă în plus, de blânda Regină Elisabeta, Regina poetă, Regina Mamă pe care o dureau durerile altora și știa să se bucure de bucuria altora. Mai târziu, în vara anului 1915, când locuia în Castelul Foișor și protocolul la Curtea ei de văduvă era mai îngăduitor, Bucura, câțiva prieteni și cu mine în echipamentul de munte, gata de plecare am dat năvală în micul ei pavilion din pădure ca să o salutăm. Sufletul ei îngreuiat de durere s'a înviorat ca în zilele vesele și trăi un moment de adevărată bucurie.

Alt punct de contact pe care Regina Elisabeta l-a creat între Bucura Dumbravă și mine a fost arta. Bucura era scriitoare, eu pictor, și când condeii lăncezea se grăbea penelul sau dimpotrivă. Dar o contopire sufletească completă intervenea în ceasurile de muzică. Pătrunderea adâncă a Bucurei în tainele gândirii muzicale o făcea să treacă cu ușurință peste greutățile tehnice și avea o pricepere deosebită de a acompania. După ce se stingeau luminile în sala de muzică a Reginei, fugeam la Bucura și câte ore de armonie nu petreceam împreună parcurgând caiete întregi de Brahms, Schubert, Schuman, Wolf. Ca și Caragiale, nu iubea decât muzica germană care începea cu Bach și culmina cu Beethoven. De câte ori nu ne prindeau zorile și pe noi și pe cei ce ne ascultau! Ardea în sufletele noastre acel foc nestins pe care Regina Elisabeta ca un adevărat Prometeu ni-l dăruise. Ea a fost o animatoare în cel mai înalt grad al cuvântului. Căci oricine a avut norocul să guste în atmosfera înălțătoare din jur radiilor artistice ale sufletului Reginei Elisabeta, va înțelege că numai ea a știut să creeze în sala ei de muzică acea « Stimmung » care a dispărut odată cu ea.

În fluidul vibrant care pornea din făptura ei și însuflețea pe toți artiștii de cari se înconjură, care învăluia asistența, chiar cea mai puțin pregătită, impunându-i, dacă nu reculegere, cel puțin tăcere, nu se strecura nimic îndoelnic, nimic lăaturalnic. Totul era artă și numai pentru artă.

De câte ori mă gândesc la Bucura și ating cărțile ei « Haiducul » și « Pandurul » îmi place s'o văd în epoca aceea de înălțare morală și spirituală în care am cunoscut-o și în care s'a încheiat prietenia dintre ea și mine.

Cuvântul pe care Bucura Dumbravă l-a rostit într'un cerc restrâns pentru comemorarea Reginei Elisabeta va rămâne de sigur printre cele mai frumoase pagini ale ei ca și Inchinarea și Incheerea din « Ceasuri Sfinte ». Multe momente

pe cari le reînvie, le-am trăit împreună. Între legendele Bucurei este una intitulată: « Iconara de suflete ». O întâmplare bizară a făcut să nască această legendă. Puțini cunosc de sigur înțelesul ei tainic. Cândva, mai târziu, îl voi desluși, căci numai Bucura și cu mine știam despre ce este vorba, după cum tot numai noi știam înțelesul poeziei Carmen Sylvei: « Și când o inimă se frânge ».

Bucura Dumbravă într'o chee din Bucegi

Eram într'o toamnă frumoasă la Bârsești, în Argeș. În caldă după amiază de Septembrie 1911, sub un umbrar de foști îngălbenite din vie, ne odihneam mai mulți prieteni și ceteam fiecare pe rând un fragment. Bucura avea în mână ultimul volum de poezii al Carmen Sylvei și când deschise pagina la această poezie și începu să cetească, mă depărtai. Atunci se creă între mine și ea un alt legământ sufletesc care s'a cimentat mai târziu într'o poveste al cărei manuscris e la mine, scrisă în iarna anului 1916 în chiliile Peșterii Ialomîța, ca un imn al bucuriei, curat ca neaua care se uea în zări cu cerul.

De atunci au trecut atâția ani, și Bucura Dumbravă nu mai este printre noi, căci valurile capricioase ale vremii duc barca vieții noastre pe căi nepătrunse de noi.

Răsfoind filele îngălbenite ale amintirii, făptura Bucurei îmi apare în cadrul acestui trecut frumos trăit împreună.

În ciuda tuturor străduințelor de nesocotire și uitare, măreția acestui trecut apropiat se statornicește din ce în ce ca o realitate mereu crescândă în văltoarea vremurilor pe care le trăim.

Otilia Mihail-Otetelișanu

FANU. — Mi-o aduc aminte, pe când eram copilă, venind luni seara la primiriile intime ale părinților mei, în casa unde m'am născut.

Intra pe ușă, cu surăsul ei afabil, îmbrăcată de obicei cu o rochie albă de catifea lungă, cu trenă, strânsă în talie; în mână purta un evantaliu de dantelă albă și pe cap conciu în formă de buclă mare, ținută de un pieptene de baga.

Era ora când îmi terminam partida de biliard cu tata și mă duceam la culcare. Atunci soseau oamenii mari, « prietenii casei ». Mă agățam de gâtul lui Fanu și o sărutam pe obrajii rumeni de soare ce miroseau a săpun de lavandă și pe cari ochii mei curioși de fetiță nu zăreau niciodată pic de pudră; o urmăream cu privirea ca s'o văd cum dădea bunăseara mamei mele, făcând un « Knik » protocolar.

Mi-o aduc aminte la Sinaia, la Villa Arion, dansând cu vărul meu, un menuet, pe muzica lui Mozart, la o serată costumată, ce-o aranjase între prieteni.

Ca o maimuță mică ce eram, mă pomenii și eu schițând pasul de menuet în ritmul dansului și atunci ea, râzând cu poftă, îmi improviza imediat un costum de marchiză și găsindu-mi un cavaler, îmi zise să dansez în urma ei, imitând figurile de dans.

Cam la aceeași vreme veni rândul lecțiilor de sculptură în cămăruța din Str. Griviței! Hotărîse într'o bună dimineață că trebuie să fac plastica și mă ducea, de două ori pe săptămână, la atelierul lui Carol Storck, unde ne apucaram cu sârguință, eu cu lutul, ea cu cărbunele să atacăm capete de ingeri și tigri...

Fantezia aceasta nu dură mult. Se topi ca primăvara. Inge-rașii mei nu făcură aripi, iar Fanu era prinsă cu multe alte ocupații: mondenități, literatură, muzică multă, policlinică, cursuri religioase Duminicale ale Soc. « Tibișoiul », cercetările la Academie și câte altele.

Se împlineau 25 de ani dela căsătoria părinților mei și tot dânsa organiză la noi acasă serbarea nunței de argint, piesă de teatru, tablouri simbolice. Era una din plăcerile ei să fie bun regisor și câteodată chiar actor.

Făcea multă muzică la două pianе, cunoștințele și biblioteca ei muzicală fiind foarte serioase. Vreo doi ani de-a rândul ne-am întrunit mai mulți prieteni la dânsa să studiem muzica orientală bisericească cu maestrul Popescu-Pasărea. Avea atâta dragoste pentru tot ce era curat românesc și purta pe-cetia creației artistice a țaranului. Credea în el, știa cum să-i vorbească și țaranii se simțeau bine cu dânsa. Era atâta convingere senină, atâta autoritate naturală în vorba ei. Cu tot felul ei glumeț de a-și spune gândul, țaranul sau ciobanul găsea nota justă, tonul cuviincios, dar fără sfială, care-o făceau să prețuiască într'înșii pe aristocrații neamului.

Despre ei și despre jocurile țărănești stam de vorbă într'o seară în casa mătușei mele, Maria Vasile Boerescu.

Erau de față familia Vasile Lascar și Victor Miclescu, cum-natul meu. Acesta zise la un moment dat: « De ce n'ați fonda un cerc de jocuri chiar aici în București, care să fie un fel de colecție a frumoaselor noastre dansuri naționale? » Fanu și cu mine ne-am uitat una la alta, ea a izbucnit în laude entu-siaste pentru idee... și « Chindia » s'a născut. Era în 1905. Ce corespondență, convorbiri, comitete, statute, dificultăți au urmat atunci pentru a închege această societate, care a trăit până în preajma războiului! Ideea era nouă și a prins

repede. În primul rând ne întruneam pe la prieteni, apoi în sala Richter, unde bufetul era adus de membri Comitetului. Incasator, la ușe, era unul dintre noi și vai de cel ce încerca să pătrundă prin fraudă! Cercul nostru fiind închis, trebuia să ne ferim strașnic de nepoftiții de tot felul. Apoi problema costumelor autentice — ce luptă am dus în primii ani ca să eliminăm « turcismele » — introducerea jocurilor din diferite județe n'avea cine să ni le arate și aduceam soldați, găsirea lăutarului priceput și cu cobzarul, nu ne trebuia taraf gălăgios, fabricant de romanețe.

Dar s'o lăsăm pe Bucura, președinta Chindiei, să spue prin scrisori adresate mie cum era pe atunci:

« Am jucat ca nebunii ieri, și cu tot focul cuvenit. Nicu Berindei a primit să fie casier... Vintilă Brătianu a intrat și el în Comitet și ne ia vajnic apărarea, căci grozav suntem atacate pentru exclusivismul nostru... Mult ași vrea să scap de pleiada de fete — le știi — a căror grație la joc seamănă cu a mamutului și a căror ținută cam lasă de dorit... Soldatul a stârnit mirarea spectatorilor, cari l-au luat drept un tânăr din lume încă necunoscut și care se deosebește prin eleganța și noblețea purtării lui. Ah! țaranii mei iubiți! De altfel era mereu înconjurat de fetele noastre. Emil Costineșcu, entusiast, m'a felicitat pentru ideea noastră într'adevăr patriotică. Dușescu, și el foarte încântat, vrea să scrie despre chindie și mi-a trebuit toate sforțările din lume ca să-l conving să nu publice numele. Ești și tu de părerea mea, cred? Patriotismul nostru n'are nevoie de surle și trâmbiți, și-și va croi singur un drum ».

Apoi la munte, când îmi făcu prima oară cîntea să mă ia cu dânsa, așa de încercare, ca un « cuțu » mic, nu putui să dorm noaptea de înfrigurare și ani de-a rândul am păstrat nerăbdătoarea emoție ce-mi umplea sufletul în ajunul unei excursii pe munte. În ziua aceea, plecarăm patru inși dela Vila Seculici călări, dis de dimineață. Fanu mergea totdeauna înainte. O ascultam cum sta de vorbă cu Ioniță Chioru sau cu Liza, faimoasa iapă pe care o încăleca de obicei, cu șeaua ei specială de piele de căprioară. Parc'o văd în costum de postav verde închis cu o pălărioară puțin tiroleză și un baston cu cap de barză de argint. Spre seară, în drum spre casă, mă mângăia ușor și-mi spuse blând, cu blândețea pe care o avea totdeauna cu copiii: « Te-am adoptat la munte, Frozinel, dar vezi să nu cumva să mai vii cu oroarea asta de cravată roșie ».

Și asta în fiecare vară, încetul cu încetul, se făcu obiceiul, Fanu mă lua cu dânsa la munte. Popasul obișnuit era Peștera Ialomiței, unde făceam puscnie, cum zicea Bucura. Piatra focului era « locul nostru » în Poiana Schitului Nou. Acolo mâncam, acolo stăteam de vorbă cu prietenii, târziu, în nopțile înstelate la lumina jarului, lipiți de pârăul ce curgea ascuns în pădurea de mandle « Telechia ».

Câteodată, dacă fânul proaspăt cosit de Moș Ioil, sau stelele prietene erau prea ademenitoare, întindeam sacul de dormit pe fâșia îngustă de pământ, între foc și pârău, și ațipeam acolo, sub stânca afumată.

Odată, într'o noapte de acelea argintii, în care stelele parcă-ți pică'n poală, fusei trezită de un miros neobișnuit. Sacul de munte în care dormea Fanu se aprinsese la căldura jarului.

Câte cântece de haiducie, sau de dor de ducă n'a auzit

Piatra Focului; acolo îi plăcea Bucurei să cânte, seara la pâl-păitul focului cu glasul ei limpede și plăcut.

Câte glume, râsete, câte gânduri sau planuri de viitor nu s'au clădit la umbra acelei stânci! Vraja locului însuflețit de acea ființă puternică a rămas pentru noi, prietenii, ca un simbol al drumeției făcută împreună. Grupul nostru în munte, nu întrecea 5 sau 6 persoane. Plecam pe o zi sau două în Buccegi (rareori pe un timp mai îndelungat, ca să nu lipsească prea mult dela părinți) și la întoarcere, rucsacul se umplea cu floricelele mirositoare de munte, cari împodobeau, veșnic proaspete, masa de lucru a Bucurei.

Pentru expediții lungi de 5—6 zile, în alte masive ale Carpaților, făceam planuri cu luni înainte. Cu ce bucurie ne întâlneam sau puneam la punct prin corespondență toate amănunțele excursiei viitoare, căci nu era tocmai ușor să mergi în masivul Făgărașului, pe Retezat, Parâng sau Iezăr, acum 25 ani. Pașapoarte, bilete de liberă trecere pentru cai, angajarea călăuzelor, proviziile, ba chiar și corturi uneori, și mai cu seamă greutatea de a ne aduna pe noi, prietenii, cari eram răspândiți prin țară sau străinătate.

Imi amintesc de o noapte furtunoasă petrecută într'un han din Bran, unde coborîsem prin trecătoarea Strunga, călări pe caii lui Gheorghe Cârnu zis și Păcală. Ungurii voiau cu orice preț să ne sechestreze caii, hărțile lor nefiind suficiente, și a trebuit toată autoritatea și amenințările Ministrului Germaniei care ne însoțea, ca să potolească zelul vameșilor.

Dar, tocmai aceste preparative (iarna la gura sobei, sau ascultând muzică, brodam zicale cu tâlc pe șervete sau saci de provizii), tocmai ele ne legau mai bine, întrețineau viu dorul nespuse de munte, dorul de ducă. Și când sosea data plecării, nimic nu ne putea împiedeca să pornim la drum. Ploaie, ninsoare, acestea făceau parte din program și ne erau prieteni. Niciodată n'am văzut-o obosită sau rău dispusă la munte.

Iată-ne la Niță Bilea din Negoiu, pe o ploaie neîntreruptă de 5 zile. Ajunsesem la sfârșitul pâinei (pâinea era problema aprovizionării, de vremea aceea, când Bucura nu crease încă « Hanul drumeților »). Dar ce ne păsa nouă de ceață, ploaie, de locul strâmt, de șindrila găurită. Veselia, imaginația, bucuria lăuntrică, erau prea mari și Fanu știa prea bine să scoată din fiecare talente nebănuite și atunci ce baluri costumate din te miri ce, farandole, șarade vii, cântece improvizate, în cabana strâmtă și afumată!

Dar iarna cu skiurile la munte! Și aci, Fanu a fost o înaintașă. În ciuda ochilor ei atât de miopi și a piciorușelor ei atât de mici, Bucura începuse la 40 de ani să urce Buccegi cu skiuri, încântată de noile frumuseți ce i se desvăluiau.

Vârsta nu se lipea de dansa. A făcut ascensiunea muntelui « Cervin » în 1923 și 3 luni înainte de plecarea ei în India, Fanu și cu mine, urcărăm Ghețarul « La Buée » din masivul Mont Blanc, înalt de 3.200 m.

Apoi s'a dus...

...O văd pe peronul Gării de Nord, cu fața luminată, cu ochii împăienjeniți, dar fericiți, căci pleca spre țara visurilor ei.

Icoana ei așa mi-a rămas; așa o port de atunci în suflet.

Frozy Nenîtescu

INTR'O ZI A AMINTIRII. — A ieșit de curând o « Istorie a literaturii Românești Contemporane ». Am căutat între

toate numele, nenumărate, dela cele mai mărunte până la cele mai cunoscute, și pe al Bucurei Dumbravă. Nu l-am găsit.

Aceasta ar însemna că scriitoarea noastră nu intră în istoria literaturii românești, pentru că n'a scris în limba țării sau pentru că a făcut, în cele câteva volume tipărite, numai diletantism literar și nu literatură. Să cercetăm pe scurt aceste două puncte de vedere.

Bucura Dumbravă a scris cele două lucrări dintâi ale ei « Haiducul » și « Pandurul », în limba de acasă, care era cea germană. Amândouă au fost numaidecât traduse în românește, într'o strânsă colaborare cu autoarea. « Pandurul » a fost refăcut în întregime, mai târziu, numai de ea. Atât subiectele cât și felul în care ele au fost tratate sunt cu totul pământene. Cărțile au pătruns, în cei aproape douăzeci de ani de când au fost scrise, în toate bibliotecile și sunt privite de toți ca niște creații românești. Chiar astăzi, după atâta timp, o singură librărie, cum e « Cartea Românească », desface din ele câte 800 exemplare pe an, ceea ce e un semn hotărîtor de mare răspândire și iubire a publicului cetitor. Prin urmare, atât pentru « Haiducul » cât și pentru « Pandurul » s'ar putea cel mult zice că Bucura Dumbravă e o scriitoare bilingvă.

Dintre celelalte două lucrări după războiu, « Ceasuri Sfinte » au fost scrise în limba germană, însă manuscrisul original nu numai că n'a luat forma unei cărți, dar nici nu se mai știe astăzi unde și dacă mai este. Nuvelele nu s'au tipărit decât în românește, într'o prelucrare mai mult decât traducere a autoarei însăși. Că au fost scrise la început în altă limbă, nu știm decât noi, prietenii ei. În ce privește « Cartea Munților », imnul acela unic în literatura noastră, de dragoste a naturii și a omului, ea a fost scrisă de-a-dreptul și numai în românește. Cel puțin pentru aceste două volume Bucura Dumbravă nu poate fi amintită, decât în istoria literaturii române.

Despre a doua explicare cu puțință, a lipsei scriitoarei din istoria literaturii românești contemporane, condeiul nu îngăduie să înșir niciun cuvânt. Bucura Dumbravă era o scriitoare născută, nu făcută. Legăturile ei cu Carmen Sylva nu pot ierta o încadrare în amatorismul literar al tuturor cercurilor palatiste. În toate cărțile ei întâmpină un suflet și o artă nespuse de personală.

Incheierea firească este atunci, nu aceea că Bucura Dumbravă nu e scriitoare sau că nu e scriitoare română, ci că în cercetările în care începe actualitatea, scăpările din vedere sunt un fenomen obișnuit. Avem încredere într'o a doua ediție. Până atunci am crezut, într'o zi a amintirii, cum e aceasta, că sunt dator să mă opresc, fie și numai în treacă, asupra unei asemenea scăpări.

CARTEA LA SATE. — Când s'a hotărît și la noi sărbătorirea cărții într'o zi, anume, nimeni nu s'a gândit că o asemenea sărbătorire s'ar putea face în altă parte decât la oraș. Tiparul este astăzi, pentru orașan, un mijloc de schimb, de care se poate lipsi tot atât de puțin cât de ban. Satul, care folosește, într'o economie naturală, chiar banul cât mai rar, pentru că produce tot ce-i trebuie singur și se restrânge pe cât poate la un schimb de muncă sau de lucruri, pentru cunoștințe și păreri cu atât mai mult, sau rămâne la ceea ce are, sau își trece dela unul la altul, de-a-dreptul, ceea ce află. Pentru sat

cartea a păstrat încă ceva din sfințenia pe care o deșteaptă în suflete Sfintele Scripturi când, ridicate înaintea altarului în scoarțele lor aurite, parcă pun înaintea tuturor ochilor cuvântul Domnului.

Ceteam de curând, în «Gazeta festivă» scoasă anul acesta de Asociația Editorilor în ajunul Săptămânii Cărții, câteva rânduri ale unui gânditor, care a păstrat, într-o vreme de dinamism verbal, dragostea pentru limba ca fagurele de miere, a lui Eminescu: «Poporul nostru simte o adâncă evlavie în fața cărții. La munte, ciobanii poartă «Epistolia» în chimir, chiar când nu pot citi. O păstrează acolo, împreună cu amnarul, cremenea, stricneaua, acarița și alte scule de mare preț în

vechiu, el ne-a căzut tocmai bine în mână, ca să-l întrebuințăm pentru nevoile noastre schimbate de astăzi. Dar e bine, ca să nu ajungem la încheieri greșite, să știm ce a însemnat în trecut. El ne vine dintr-o vreme, când de altminteri nu numai între țărani noștri, dar în toată Europa, scrisul și cetitul aveau ceva magic, o putere în sine și în afară de înțelesul lor strict, care rămânea privilegiul tainic numai al câtorva. De atunci s'a trecut, firește, mai departe. Tot secolul al XIX-lea e un secol de răspândire pe toate căile a învățământului. În unele țări însă el s'a răspândit mai mult, iar în altele mai puțin. Rostul școlilor de tot felul a fost să dea întâile cunoștințe, iar al bibliotecilor, prin urmare a cărții propriu zise luate colectiv și în afară de manualul didactic, să le păstreze și să le adâncească. În atâtea părți, alături de obligativitatea învățământului și ca o prelungire firească a ei, există aproape o obligativitate a bibliotecii populare, de vreme ce există impozite speciale și legi anume în acest scop.

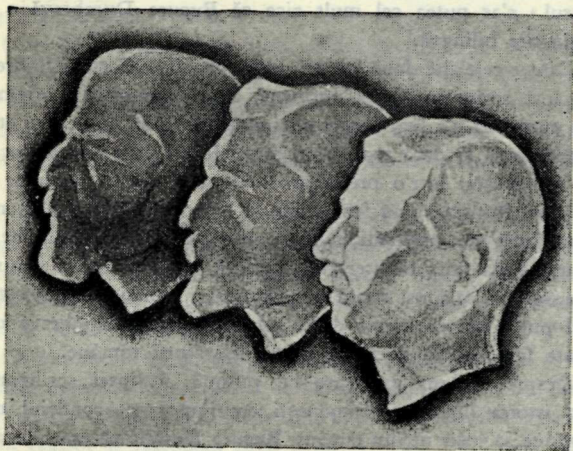
Satele noastre, ca și satele din alte țări, au cunoscut încă din vechime două feluri de biblioteci: una vorbită și alta scrisă. Cea dintâi era făcută din cântece de lume sau bătrânești, din povești, snoave, proverbe și ghicitori. Săteni mai înzestrați le ticluiseră și alți săteni cu ținare de minte și cu dragoste de vorbă, le spuneau mai departe, la clăci, la nunți sau la alte petreceri. Unii lăutari mai știu și astăzi, învățate după ureche și nu din carte, atâtea cântece câte le pot înșira trei zile și trei nopți la rând. Am cunoscut mai de mult un bătrân din Telega Prahovei, care spunea pe dinafară, fără să se încurce, toată Povestea vorbei de Anton Pann, cele dela lume adunate și iară la lume date. El nu deprinsese niciodată cetitul, ci le învățase ascultându-ne pe noi, copiii, cetind. Se pare de altfel că oamenii cari nu știu să scrie și să cetească au o ținare de minte mult mai proaspătă și mai păstrătoare decât a noastră. Iată biblioteca vie a satului, pe care o găsim din vremuri uitate în vatra lui sau pe drumurile țării, și nu s'a prăpădit nici acum. Locul bibliotecii vorbite caută să-l ia însă din ce în ce mai mult biblioteca scrisă, cu dulapurile ei de cărți. Problema cărții se face actuală și la sate, în aceeași măsură ca la orașe, dacă nu cumva într-o măsură și mai mare datorită tocmai acestei întâzieri. Timpul pierdut trebuie câștigat printr-o îndoită chibzuință și râvnă.

De aceea, după ce, în întâiul an Ziua Cărții, atât de bine primită de toată lumea, de scriitori, de editori, de librari și de cetitori, s'a sărbătorit numai la orașe, începând chiar din al doilea an ea s'a întins deopotrivă și la sate. Propunerea a venit din partea Fundației Culturale Principele Carol, care a fost înființată de marele ei ctitor anume ca să lucreze pentru ridicarea satelor. Ea putea să organizeze o săptămână a Cărții, rezemându-se în întâiul rând pe propriile unități de lucru, cele peste opt sute de cămine culturale răspândite pe tot întinsul țării, îndreptându-se colegial către marele societăți culturale care lucrează la sate, cum sunt Astra transilvană, Astra basarabeană, Societatea pentru cultură din Bucovina și altele asemănătoare, iar, pentru încadrarea școlii din cele 15.000 de comune rurale ale României, rugând Ministerul Instrucției să le dea îndrumări în acest înțeles. Toate măsurile amintite au fost puse în același timp în mișcare și pentru întâia oară în istoria culturală a țării noastre, cartea a cunoscut o mare serbare a ei în toate satele, din coastele munților până la malul mării și de pe plaiurile bănățene până în codrul și

CARTEA SATULUI

SCOASĂ DE FUNDAȚIA CULTURALĂ
REGALĂ «PRINCIPELE CAROL»

CEI TREI REGI

DE

C E Z A R P E T R E S C U

singurătatea plaiurilor. Cuvântul carte, scriere, pană, peniță, condeiu, călimară... precum și proverbul străvechiu «ai carte, ai parte», este o dovadă pipăită că străbunii noștri n'au pierdut niciodată din vedere sprijinul cărții».

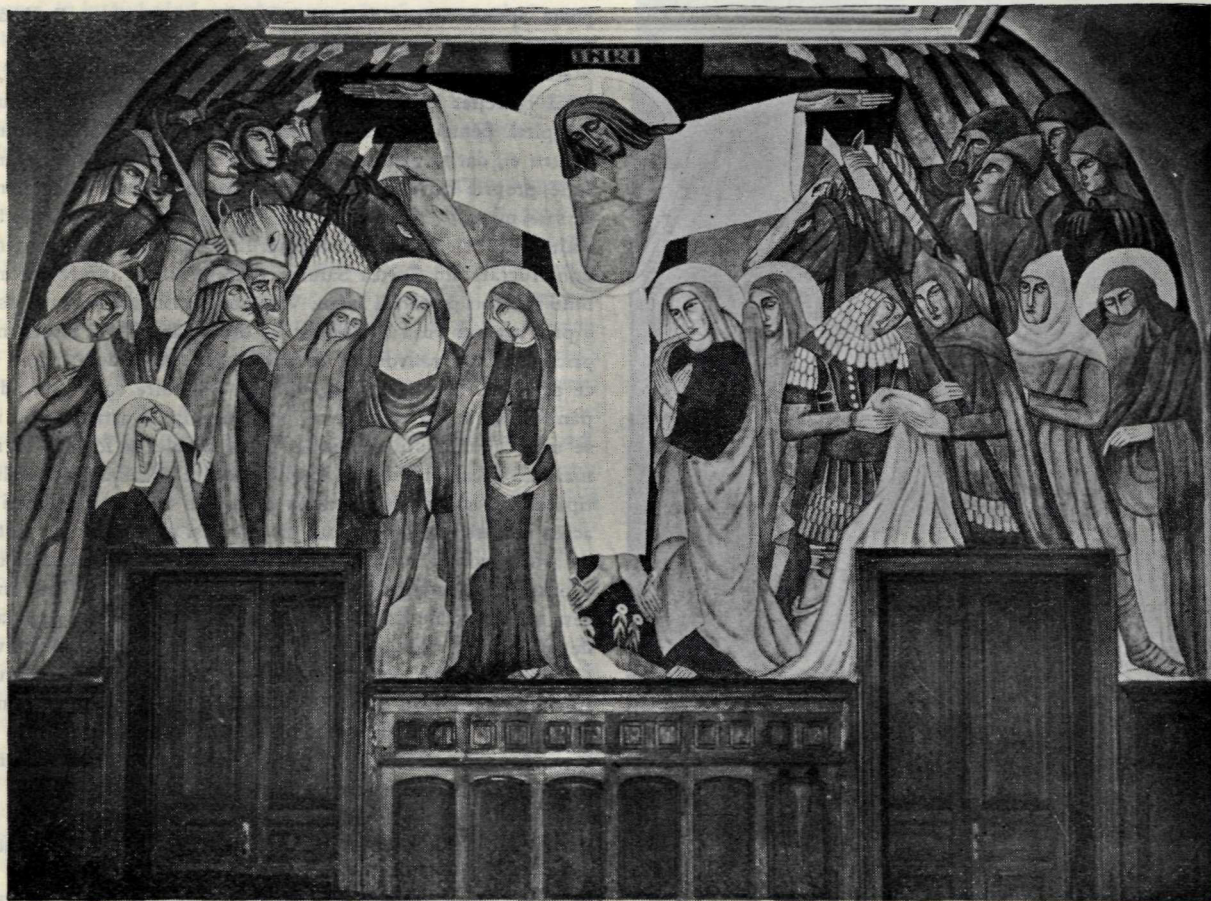
Mi-aduc aminte însă, în legătură cu acest vestit proverb, de durerea pe care am simțit-o când am auzit în anii mei de universitate, la o lecție de istorie, o altă tălmăcire a lui decât cea obișnuită. Cartea din proverb nu e cartea noastră, de povești sau de cunoștințe, ci e, ca să întrebuințez o expresie mai groasă de astăzi «hârtia la mână», documentul de drept al moșneanului, pergamentul cu peceti, de atâtea ori scris într-o limbă neînțeleasă și scos numai la judecăți din vreun tron de Brașov cu șapte lacăte. Desfăcut, de înțelesul lui

în bugeagul basarabean. Dările de seamă, care au venit de pretutindeni, arată marele răsunset avut și alcătuiesc pentru istoricul cultural un material neprețuit de documentare.

Munca astfel începută trebuie însă dusă mai departe. Nicăiri ea nu poate să trăiască atât din stăruință și din continuitate, ca la sate, unde e vorba de creat, în domeniul cultural, adevărate deprinderi. Pentru crearea lor la noi orașul a lucrat, cu atâtea puteri culturale care erau la îndemână, peste 50 de ani.

cu toți cărturarii satului și cu sâtenii cari au o bibliotecă, pentru ca să facă împreună un singur program de serbare. Dacă lucrează mai mulți în mai multe locuri, serbarea e în primejdie să se fărâmițeze și să se piardă.

În timpul săptămânii învățătorul trebuie să țină cu școala o oră de cetire, mai dezvoltată decât de obicei și legând-o cu faptul zilei. Tot împreună cu școlarii, el are să facă inventarul bibliotecii școlare și populare și să pregătească darea de seamă despre mersul bibliotecii în anul care a trecut. Dacă

Răstignirea de Olga Grecianu

Fundația Culturală Principele Carol și-a luat, ca și anul trecut, sarcina să pună la cale Săptămâna Cărții la sate. În întâiul rând ea s'a gândit, cum am spus, la cele peste 800 de cămine culturale ale ei și în al doilea rând la toate marile societăți culturale care au întocmiri asemănătoare la țară. Cuvântul ei se îndreaptă mai cu seamă către ele și către toți cărturarii satelor, alături de cele două așezăminte de temelie ale vieții lor sufletești, biserica și școala, ca să fie de ajutor. Săptămâna Cărții între țărani trebuie să fie mai mult decât numai o sărbătorire, ca la orașe, ci una din căile de pătrundere a cărții și a cetitului la sate. Ea e vrednică, prin urmare, să încordeze toate bunăvoințele.

Căminul cultural, Casa națională, cabinetul de cetire sau orice nume poartă societatea culturală locală, trebuie să intre în legătură, pe deoparte cu școala și biserica, și pe de alta,

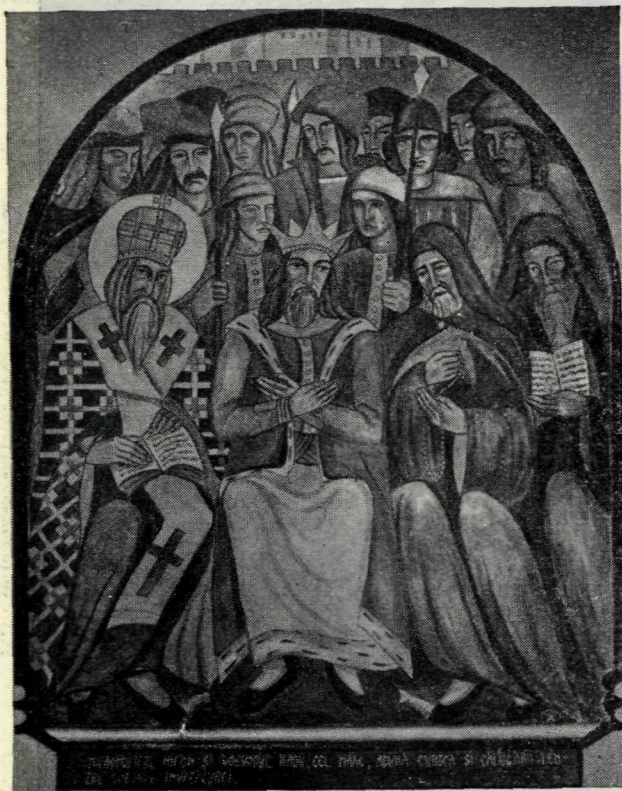
are cumpărături de cărți sau mijlociri pentru daruri către bibliotecă e potrivit să le facă în acest răstimp. Toată Săptămâna Cărții școala sau localul unde se află biblioteca e nimerit să arboreze steagul. Dacă biserica are o bibliotecă proprie parohială, o parte din aceste lucrări e bine să fie făcute și acolo.

Temeiul săptămânii cărții la sate trebuie să fie o mare șezătoare de Duminică, făcută la școală sau la căminul cultural, cu o mică expoziție a cărții din bibliotecă sau de vânzare a cărții din librăria căminului, cu o cuvântare, cetiri și coruri, cu o dare de seamă despre mersul cetitului și al bibliotecii și cu premierea celor mai harnici cetitori, dintre copiii de școală și dintre oamenii vârstnici. Ar fi nimerit ca predica dela biserică a acelei Duminici să fie despre carte și foloasele ei pentru suflet și pentru viața de muncă de toate zilele. Despre

fiecare serbare are să se facă o dare de seamă, dacă se poate cu date statistice despre bibliotecă și cetit, și cu fotografii, și să se trimită Fundației Culturale Principele Carol.

În felul acesta, nu numai că satul nu va rămâne departe de sărbătorirea cărții, dar se va umple de toată lumina ei și se va deprinde treptat s'o vrea și s'o caute.

Întrebarea cea mai grea, când e vorba de sat, rămâne însă aceea a publicației potrivite pentru el. Poate că nimic nu scoate mai puternic la iveală acest adevăr decât tocmai organizarea, cu atât de întinse mijloace, a propagandei cărții la sate. Propagandă, pentru care carte?

Radu cel Mare, frescă de Olga Grecianu

Tipăriturile, care pot merge la sate, sunt și astăzi de două feluri: unele lucrate anume pentru trebuințele sătenilor, iar altele alese din marea bibliografie a anului, apărută fără gândul niciunei clasificări. Romane de pildă ca Ion, Pădurea Spânzuraților și Răscoala lui Rebreanu, au ajuns în foarte multe biblioteci sătești și de atâtea ori chiar între cărțile unor țărani cari cetesc și se țin, pe căi proprii și destul de ciudate, la curent cu tot ceea ce iese nou și li se potrivește. La fel cu atâtea din scrierile lui Agârbiceanu, Sadoveanu și Cezar Petrescu. Cine vrea să-și facă o părere mai amănunțită, despre viața cărții la țară, destul de puțin cunoscută, să citească numărul ultim din Căminul Cultural, revista de cultură a poporului scoasă de Fundația Culturală Principele Carol. El e închinat în întregime acestei probleme și aduce anchete și statistici de cel mai mare interes.

Pentru întâia categorie de cărți, cele publicate anume pentru sate, ne găsim pe calea cea bună. În afară de ce a dat Statul,

e drept că în mai mare măsură în trecut când avea mai multe mijloace decât astăzi, și în deosebi editura pentru cărți populare a Casei Școalelor sau Ministerul Agriculturii, atât societățile culturale cât și editurile comerciale au făcut încercări uneori eroice și în atâtea rânduri cu urmări dintre cele mai vrednice de laudă. Amintesc numai «Cartea Românească» și «Universul» cu bibliotecile lor agricole, atât de căutate, Astra transilvană, cu biblioteca enciclopedică, și Astra basarabeană, cu minunatele ei broșuri și poate cu mai minunata foaie săptămânală, «Cuvânt Moldovenesc». Același lucru se poate spune despre foaia bilunară pentru sate a Societății pentru Cultură din România.

Alături de ele a apărut de curând, abia de vreo cinci luni, o nouă colecție: Cartea Satului. Ea e într'un fel o tipăritură completă pentru țărani, nu numai pentru că e scrisă anume pentru ei, dar și pentru că și-a dat în același timp și o organizație proprie de răspândire, care să-i garanteze pătrunderea la sate numaidecât după apariție. Rezultatele de până astăzi sunt dintre cele mai mulțumitoare. În aceste cinci luni au apărut nouă lucrări din Cartea Satului, datorite unora dintre cei mai buni scriitori pe cari îi avem. Valoarea lor literară și omenească e prin aceasta pusă la adăpost de orice bănuială și numai nepricepuții sau răuvoitorii ar putea găsi ceva de cârtire. În ce privește execuția grafică, singura învinuire care i s'a adus până acum a fost că ea ar fi prea îngrijită și artistică. Să nu se uite că unul din scopurile Cărții Satului a fost ca să nu mai facă deosebire, din punctul de vedere al calității autorului, tiparului și hârtiei, între cartea pe care o trimitem orașului și aceea pe care o trimitem satului, el însuși prea mult un creator de artă personală, ca să fie dăruit numai cu maculatura fără gust a orașelor. Fundația Culturală Principele Carol a făcut însă ceva mai mult. Pe lângă publicitatea dată în revista ei populară de mare tiraj, «Albina», și în revista ei de tehnică educativă, Căminul Cultural, ea a înființat pe lângă 220 de cămine culturale ale ei librării de sat cu o organizație specială. 60 funcționează în Muntenia, 60 în Moldova, 32 în Oltenia, 26 în Basarabia, 18 în Dobrogea, 12 în Transilvania, 4 în Bucovina, și prin ele, în foarte scurt răstimp, s'au vândut în cele 220 de sate, peste 10.000 de volume. Punând la socoteală și ceea ce s'a desfăcut prin celelalte librării, Cartea Satului s'a răspândit în 25.000 de volume. Unele din lucrările ei s'au epuizat.

Iată care este astăzi, pe scurt, atât problema publicațiilor la sate, întâile încercări de deslegare a ei și cadrul în care se poate desfășura acolo Săptămâna Cărții. Orașul, care a creat și întreține cartea, nu poate să ne mai aducă cine știe ce uimiri. Uimirea cea mare ni se pregătește însă la sate, deschiderea deodată a unei nesfârșite piețe de desfacere, care se pregătește. De aici va ieși în același timp, o adevărată împospătare a cărții românești.

PICTURI MURALE. — În vremea din urmă Bucureștii s'au împodobit cu atât de numeroase picturi murale încât suntem martori ai unei adevărate înfloriri a acestui gen de artă. E drept că tradiția era păstrată de biserică, dar însăși această tradiție ajunsese o piedică a oricărei dezvoltări. Arta bisericăască, legată de anumite canoane, încăpuse pe mâna meșteșugarilor. Între pictura adevărată și zugrăvitul unei biserici începea să se facă aceeași legătură ca între literatura și cartea didactică. Amintirea unui Grigorescu nu îmbărbăta,

ci mai curând, dimpotrivă. Meșterul Nicu nu izbutise să fie cineva decât rupându-se de șabloanele meseriei. El însemna, nu o punte, pentru cele două măestrii, ci o desfacere, care părea pentru totdeauna.

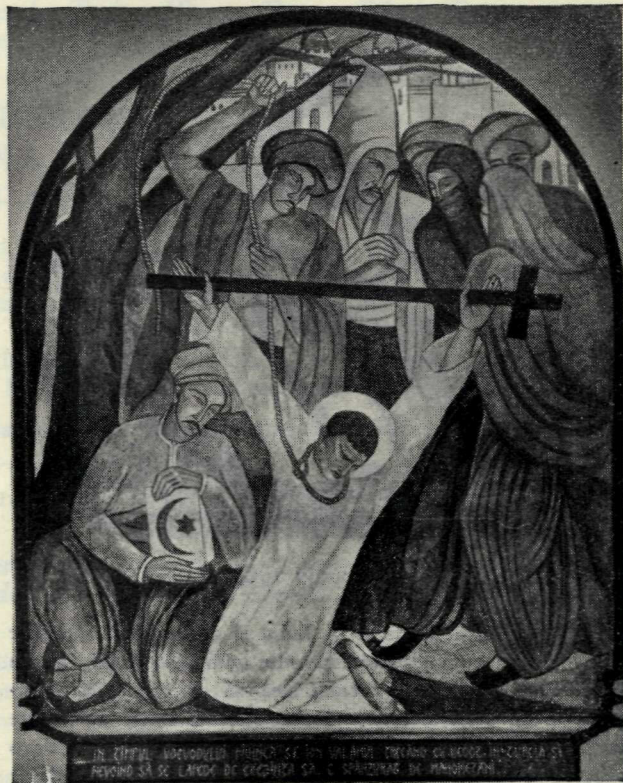
În anii de trecere din jurul noului veac, bisericile au izbutit, nu numai să dea dintre iconarii ori zugravii lor, artiști artei lumești, ca mai înainte, ci să atragă pe artiștii pregătiți la altă școală și pentru alte lucrări, cu nume făcut aiurea, în lumina mai puțină, dar sfântă, din altare și dela iconostase. Până și Luchian a zugrăvit biserici. Pictatul unei biserici însemna însă atunci, în întâiul rând, un câștig sigur într'o vreme când expozițiile sau comenzile individuale aduceau prea puțin. Legătura regăsită cu pictura bisericească nu era și o adâncire în artă. Nicio biserică din tot acest răstimp n'a intrat în istoria artei sau n'a lucrat, prin frumusețea podoabei ei, la creșterea credinței și la deszăvorirea cerurilor.

Abia mai târziu și chiar sub ochii noștri, o asemenea minune s'a putut întâmpla. Ea a avut două izvoare. Pe deoparte, o înviore dinăuntru, a vieții creștine, care a întors pe Dumnezeu între noi, cu toate locașurile lui pline de o nouă chemare și dornice de o cât mai vie strălucire. Marii ierarhi și toți cei cari hotărâsc la ridicarea și înzestrarea unei clădiri sfinte, împinși și de această putere, s'au îndreptat către cei mai mari artiști ai țării. Poporul, care călca din nou pragul bisericii, începea să fie alcătuit atât din cei mulți, ca în trecut, cât și din cei mai buni. Aceștia aveau alte trebuințe și altă pricepere de artă. Pe de altă parte, arta cultă însăși, secătuită de încercarea tuturor formulelor, căuta drumuri băștinașe. Bizantinul întâmpina dela toate răspântiile, dar de nicăieri ca din arta sfântă. Artiștii veneau ei singuri, după fântânile înorii. Biserica se făcea o școală, cea mai bună, pentru că dădea nu numai meșteșug, dar și suflet. De el mai cu seamă avea nevoie veacul.

Tocmai acum pictura murală se bucură de o bună voință, pe care o uitase. Sunt câteva palate în București, îmbrăcate în veșmântul ei multicolor, numai de câțiva ani încoace. Lucrările dela noul Palat Regal, parte panouri decorative aplicate, dar parte pictură murală și frescă de-a-dreptul, sunt numai un popas, cel mai strălucit, pe un drum care făgăduiește să fie lung și înflorit de ambele lui laturi. Cea mai întinsă și mai îndrăznească pictură murală e Istoria Negoțului românesc, lucrată atât de fericit de d-na Cuțescu-Storck în Aula festivă a Academiei de Inalte Studii Comerciale și Industriale. Inițiativa a fost a rectorului, d-l Ioan Răducanu, un om de pregătire economică, dar de un gust deosebit al monumentalului. Cea mai discutată e aceea, în fâșie de friză, din sala cea mare a Palatului Telefoanelor. Ea a fost comandată de o societate comercială, și încă de origine americană. Alta, care stârnezte, din multe pricini, neastâmpărul Bucureștenilor, trebuie să acopere acel cunoscut « Loc rezervat pentru marea frescă » din sala de concerte a Ateneului Român. De cincizeci de ani ea își aștepta înfăptuitorul. N'a lipsit mult ca el să se cheme Puvis de Chavannes. Astăzi o vedem, și n'o vedem, cum înain-

tează pas cu pas, ferită de pânze. Dedesupt trebuie să fiarbă toată istoria Românilor sub condeiele lui Costin Petrescu.

Am văzut de curând cea mai nouă pictură murală a Bucureștilor, într'o clădire mai puțin deschisă tuturor. Ea nu e nici pe de-a'ntregul lumească și nici pe de-a'ntregul bisericească, dar tocmai de aceea a putut să folosească două feluri

Ion Valahu, frescă de Olga Grecianu

de lucru și să închege niște forme de trecere neașteptate. Mă gândesc la frescele făcute de d-na Olga Grecianu în Palatul Sfântului Sinod, și mai ales la cele din sala de ședințe. Subiectele sunt din istoria creștinismului român, care au îngăduit, pe făgașul cel mare al tradiției bisericești răsăritene, tot felul de abateri în folklorul religios și istoric autohton. Episoadele sunt de cele mai multe ori noi, dar nouă e mai cu seamă tratarea lor, cu un dramatism al liniei, o bogăție de forme și o atmosferă cromatică, alta decât cea bizantină obișnuită, care dau de veste puțințe încă neîntrebuințate, într'un domeniu însă atât de propriu artei românești. Oricine e în căutarea acestor puțințe e dator să se oprească înaintea frescelor din ocnițele liniștite ale sălii de ședințe a Palatului Sfântului Sinod. Va găsi mai mult decât realizări: un prilej de meditație.

Turism, sport, educație fizică

DATORII, PE CARE LE AMĂNĂM. — Două fapte trecute de curând mi-au adus în minte, ca o mustrare, o preocupare mai veche. Funcționarii, fiecare în parte, mai ales cei tineri sau părinții cu copii destul de mari, o au și ei, dar So-

cietatea lor nu s'a apropiat de ea, cu însuflețirea și cu mijloacele vrednice de însemnătatea pe care o înfățișează. Rostul acestor rânduri nu e acela al unei propuneri, ci numai de atragere de luare aminte.

Abia a ieșit de sub tipar o strălucită dare de seamă a Asociației Sportive a Funcționarilor Comunali; strălucită atât prin ceea ce cuprinde cât și prin veșmântul grafic. E destul să spun că pentru copertă s'a cerut colaborarea lui Mac Constantinescu, care a adus aci ca să-și zărnăie arcul fatidic pe însuși Hercule al lui Bourdelle, iar înăuntru textul e însoțit de foarte frumoase și instructive fotografii. O mână de funcționari municipali,

Coperta „Anului Sportiv 1934“, A. S. F. C.

înviorați ei înșiși de dorul de lucru și de învoire al ultimilor primari, au izbutit să facă faptă din adevărate visuri, la care funcționarii publici nu cutează încă să se gândească. Pentru că m'am găsit amestecat întâmplător în unele din aceste inițiative, îmi iau voia să le prețuesc, nu numai furat de o sclipire de față, dar cu știința a ceea ce înseamnă în adevăr și mai ales a ceea ce închid în ele ca putințe viitoare.

Las de o parte casele de adăpost sau de odihnă ale funcționarilor comunali, Palatul din București și Castelul de soare, de aer și de apă dela Snagov. Nu mă pot însă împiedeca să nu cuget că, deși auzim în fiecare zi că Piața Victoriei va trebui revizuită și că între clădirile care trebuie jertfite stă în întâiul rând Palatul Societății Funcționarilor Publici, noi așteptăm, poate vreo acțiune explosivă a unui primar hotărât și nerăbdător, și nu luăm până atunci măsuri și până mai sunt terenuri de

schimb, pentru o așezare în împrejurări mai potrivite cu puterea și cu mijloacele de astăzi ale corpului birocratic public. Să mă opresc la ceea ce înseamnă organizația sportivă, care nu e numai sportivă, a acelorași funcționari.

Grija de sănătate a Societății Funcționarilor Publici și-a făcut loc mai cu seamă în latura de luptă cu boalele. Organizarea serviciului medical e cum nu se poate mai vrednică de laudă în intențiile și în aplicările ei. Dar acest lucru nu e nici pe departe de ajuns. Funcționarii comunali astăzi, nu numai că ne-o arată, dar ne dau și o pildă de ceea ce se poate face. Grija de sănătate a membrilor lui din partea oricărui grup constituit trebuie să se cheltuiască într'o măsură încă și mai mare în latura de preîntâmpinare a boalelor, de creștere a bucuriei de viață și de preamărire și de păstrare a tinereții. «Asociația Societății Funcționarilor Comunali» a dat o organizare aproape întregă, nu numai de sporturi, pentru câțiva, cu înzestrări și cu pregătiri deosebite, ci de educație fizică pentru toți. Cine cercetează sala de gimnastică și câmpul de tennis sau de volley-ball al asociației și vede din răsfoirea acestei dări de seamă, care face cinstă Primăriei Municipiului București și conducătorilor inimoși, în câte ramuri s'a desvoltat cu un adevărat vifor tineresc, noua activitate a funcționarilor comunali, nu poate decât să rămână pătruns de bunul lucru săvârșit și de tot îndemnul închis în el. Indemnul acesta privește mai cu seamă Societatea Funcționarilor Publici. El nu poate, nu trebuie să treacă neuzit.

Al doilea fapt e o conferință a d-lui General Virgil Bădulescu, întemeietorul și directorul Oficiului Național de Educație Fizică. De altminteri, acest fapt nu e chiar atât de străin de cel dintâi, odată ce d-l Virgil Bădulescu a avut o parte proprie, prin sfat și prin ajutoare de specialiști, la punerea în ființă a organizației de educație fizică funcționărească. Din această conferință, ținută la Fundația universitară Carol I, care abia își mai încăpea lumea alergată să asculte, reieșea că nu numai în străinătatea vecină, de pildă în Polonia, atât de conștientă de însemnătatea individuală și națională a educației fizice, dar chiar la noi toate tagmele se îndreaptă cu încredere spre noul ideal de viață. Face acest lucru în deosebi muncitorimea, atât cea organizată, cât și cealaltă, prin înțelegerea proprietarilor de fabrici. De pe acum chiar, cele mai de seamă fabrici românești încep să-și aibă terenul de sport și societatea proprie de sporturi și de turism.

Nu vreau să stăruiesc mai mult; dar Societatea Funcționarilor Publici nu-și descopere nicio datorie în toate aceste fapte și în altele, presimțite, care s'ar mai putea înșira?

Turism, sport, educația fizică

DATORII PE CARE LE AMĂRĂM. — Două zile pe-
trecură de curând nu-au adus în țară, ca o mustrare, o pro-
copare mai veche. Funcționarii, licența în țară, mai ales cei
înțări sau pătrunși cu conștiință de mare, o au și ei, dar să-

INSTITUTUL SOCIAL ROMÂN

POLITICA CULTURII (N. Iorga, G. Brătianu, Dragoș Protopopescu, N. Bagdasar, M. Sanielevici, Al. Claudian, P. P. Panaitescu, Traian Brăileanu, D. I. Suchianu, G. G. Antonescu, M. Ralea, F. Ștefănescu-Goangă, C. Kirișescu, C. Rădulescu-Motru, G. Ionescu-Sisești, V. Vâlcovici, Paul Negulescu, V. N. Madgearu, P. Andrei, Mircea Djuvara, I. Petrovici, E. Racoviță, Emanoil Bucuța, I. Simionescu, Ion Marin Sadoveanu, G. Breazul, Tudor Vianu, Eugen Filoti, Fr. Müller, D. Gusti) 558 pag. Lei 400.

TRANSILVANIA BANATUL, CRIȘANA, MARAMUREȘUL 1918—1928

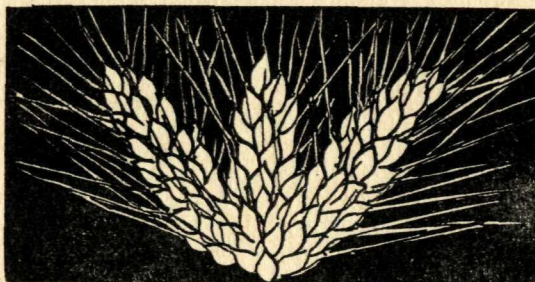
O monografie puternică a pământurilor românești alipite țării prin hotărîrea Adunării dela Alba-Iulia, cu prilejul împlinirii a zece ani dela acest fapt. Scrisă de cei mai buni cunosători ai problemelor și îmbrățișând toate domeniile, istoric, cosmologic, economic, etnografic și social, administrativ, cultural, 1582 de pagini în trei mari volume, cu nenumărate planșe în afară de text, diagrame, hărți, ilustrații, reproduceri colorate.

Prețul celor trei volume 2000 lei (la administrația «Boabelor de Grâu»)

Vor apărea în curând în editura *Boabe de Grâu* și în conlucrare cu *P. E. N.* clubul român:

SĂLIȘTENCELE, Povestire de *Coloman Mikszath*
din ungurește de *A. Todor*, cu desene de *Demian*.

Din cuprinsul numerelor viitoare: Biblioteca Brukenthal; Muzeul Societății transilvane de Științe Naturale din Sibiu; Bathyanaeum din Alba Iulia; Colegiul Bethlen din Aiud; Școala de arhitectură din București; Conservatorul din București; Școala de arte frumoase din București; Școala Centrală de fete din București; Colecția de artă dr. I. Cantacuzino; Fabrica de hârtie Bușteni; Așezămintele muncitorești; Societatea femeilor ortodoxe; Cercetășia; Societatea carpatină S. K. V. (ardeleană); Liga Navală; Muzeul de artă bisericească; Muzeul Țării din Cernăuți; Arhivele Statului din Chișinău; Muzeul săcuiesc din Sfântu Gheorghe; Muzeul Geologic; Coloana Traiană; Sarmisegetuza; Adam Klissi; Castelul Mogoșoaia; Castelul Kemeny de pe Mureș; Conacul Ciocănești; Cetățile țărănești săsești; Mitropolia din București; Catedrala metropolitană din Sibiu; Palatul metropolitan din Cernăuți; Biserica românească din Sofia; Turnu-Severin; Delta; Valea Prahovei; Dunărea noastră; Piatra Craiului; Mangalia; Un sat din Basarabia (Cornova); Copacul românesc.

PUBLICAȚIILE EDUCAȚIEI POPORULUI

B O A B E D E G R Â U

Revistă ilustrată lunară de cultură

REDACȚIA: DIRECȚIA EDUCAȚIEI POPORULUI
BUCUREȘTI II. — Strada General Berthelot Nr. 28

ADMINISTRAȚIA: IMPRIMERIA NAȚIONALĂ
BUCUREȘTI V. — Calea Șerban Vodă Nr. 133—135

ABONAMENTUL ANUAL 280 LEI. — UN NUMĂR 25 LEI

NOPTI LA HANUL DIN ANTIMOVO

cronică-roman de *Jordan Iovcov*, din bulgărește
de *V. C. Hrisicu*, cu desene de *I. Teodorescu-Sion*.

202 PAGINI, PREȚUL 50 LEI

S T Â N C A R O Ș I E

ROMANUL FOTINIEI SANDRIS, de *GR. XENOPOULOS*,
din grecește de *ANTON MISTACHIDE*, cu desene de *I. TEO-*
DORESCU-SION, 230 PAGINI, PREȚUL 50 LEI

R U V A

INTRE DOUĂ LUMI

DOUĂ ROMANE MACEDONENE DE *MARCU BEZA*,
CU REPRODUCERI DUPĂ CĂLĂTORI VECHI ENGLEZI,

183 PAGINI, PREȚUL 50 LEI

CATALOGUL BIBLIOTECII POPULARE

CU UN CUVÂNT ÎNAINTE DE *D. GUSTI*, 112 PAGINI, 20 LEI

PROGRAM DE LUCRU

PENTRU

ACȚIUNEA CULTURALĂ

CU UN CUVÂNT ÎNAINTE DE *D. GUSTI*, 131 PAGINI, 20 LEI

ALEXANDRU-CEL-BUN

LA CINCI SUTE DE ANI DELA MOARTEA LUI
DE *P. P. PANAITESCU*, 20 LEI

PREȚUL LEI 25

MONITORUL OFICIAL
ȘI IMPRIMERIILE STATULUI
IMPRIMERIA NAȚIONALĂ
BUCUREȘTI 1935